

Kapesní průvodce

Tato krátká příručka je určena všem, které v brzké době čeká významný písemný test nebo zkouška, například přijímací zkouška na střední školu nebo nějaký klasifikační písemný test. Nemáte-li s podobnými druhy testů zkušenosti, pomůže vám tato příručka výrazně zlepšit váš výsledek v dané zkoušce, budete-li se alespoň rámcově řídit jejími pokyny. A to samozřejmě není k zahození. Většina z uvedených rad platí obecně pro všechny typy testů.

[Příprava](#)

[Jak postupovat při zkoušce](#)

[Cvičná verze](#)

[Psychologická příprava](#)

[Shrnutí](#)

▪ Příprava

Možná se vám zdá, že jakékoli zvláštní přípravy na zkoušku jsou zbytečné - buď předmět ovládám a potom zkoušku udělám, anebo neovládám a zkouška to určitě odhalí. Jediné, co je potřeba před zkouškou dělat, je učit se, učit se, učit se. To ale není pravda. Je mnoho případů, kdy vám ani dokonalé ovládnutí látky předmětu nepomůže, abyste ve zkoušce uspěli, a naopak jsou situace, kdy nedostatky ve znalostech můžete vyvážit promyšleným a dobře zvoleným postupem při zkoušce. Není rozhodně pravidlem, že velkou bitvu vždycky vyhrává početnější armáda, daleko více záleží na správném prozkoumání bojiště, vhodném zvolení strategických a taktických cílů, nervech velícího generála, pružnosti velících důstojníků, morálce mužstva a na vhodné výzbroji. Zkouška zásadního významu se opravdu dá s trochou nadsázky přirovnat právě k velké bitvě. Podívejme se tedy na to, co zejména můžete udělat pro vítězství, aniž byste museli obtížně stavět do pole další a další regimenty. (Nezapomínejte ale, že ani Napoleon se neobešel zcela bez vojáků.)

Ještě dříve, než se začnete učit a učit, je pro váš úspěch nezbytně nutné, abyste si o dané zkoušce zjistili co nejvíce informací. Ty se dají získat z mnoha zdrojů. Pokud se dá sehnat cvičná verze zkoušky nebo zadání z minulého roku, sežeňte si je. Pokud znáte někoho, kdo zkoušku skládal loni, podrobně ho vyzpovídejte. Pokud existuje ke zkoušce doporučená sbírka příkladů, sežeňte si ji. Sežeňte si všechny možné brožury a informační letáky, které k dané zkoušce existují (výběr přípravy ke zkouškám Scio najdete [zde](#)). Čím více informací se vám podaří sehnat, tím lépe. Dobrá informovanost - základ úspěchu. U každé zkoušky vždy alespoň část zúčastněných uspěje hůř, než by mohli, protože je podoba zkoušky zaskočila

Pokud máte dostatek podkladů, odpovězte si na tyto otázky:

Jak zkouška probíhá a jak vypadá? V jakém pořadí budou jednotlivé předměty za sebou následovat? Jak dlouhé budou přestávky? Budu se moci mezi jednotlivými testy občerstvit, kontaktovat s rodiči nebo kamarády? Jak bude vypadat zadání úloh? Budou na výběr nějaké možné odpovědi, anebo budu muset celou odpověď napsat sám? Je správná vždy jen jedna odpověď nebo mohou být správné všechny? Může se stát, že ani jedna z nabízených možností není správná? Kam a jak se budou zapisovat odpovědi? Lze vyznačenou špatnou odpověď ještě změnit? Co všechno si mohu vzít s sebou (tabulky, slovník, kalkulačku, papír na poznámky, kopírák)?

Jaký je rozsah předpokládaných znalostí? Z jakých učebnic se mám učit? Budou mi stačit znalosti ze školy nebo se po mně bude chtít i něco, s čím jsem se ve škole nesetkal?

Z jakých částí se test skládá? Musím řešit úlohy v tom pořadí, v jakém jsou v testu, anebo mohu postupovat libovolně? Kolik úloh v testu bude? Budou všechny zhruba stejně těžké, anebo budou některé těžší a některé lehčí? Dá se už ze zadání poznat (např. podle počtu bodů), jak je která úloha těžká? Je mezi částmi testu nějaká přestávka?

Kolik času je na test? Je to hodně nebo málo? Je možné si to nějak ověřit, případně vyzkoušet?

Jak je test bodován a hodnocen? Kolik bodů za co dostanu? Odečítají se body za špatnou odpověď? Kolik? Kolik bodů je potřeba k úspěšnému absolvování zkoušky? Je možné získat nějaké body předem, např. u některých přijímaček za prospěch nebo předmětovou olympiádu?

Jak si mohu ověřit, že můj test byl správně vyhodnocen a obodován? Dostanu zadání testu po přijímačkách domů? Dozví se pouze, zda jsem prošel nebo neprošel, nebo obdržím i podrobnější výsledek? Dozví se, jak jsem zodpověděl jednotlivé otázky a kolik jsem za každou dostal bodů? Můžu se podívat na svůj opravený test?

Pokud budete skládat přijímací zkoušky, které připravuje Scio, najdete odpovědi na tyto otázky [zde](#)

▪ Cvičná verze

Jde-li opravdu o důležitou zkoušku a máte-li k dispozici cvičnou verzi nebo jiné ukázky úloh, dobře si je prostudujte. Hledejte, zda se nelze dozvědět něco o myšlení těch, kteří zkoušku sestavovali. V mnoha případech autoři zkoušek nejsou profesionální tvůrci zkoušek (a to většinou ani na středních nebo vysokých školách) a dopouštějí se řady různých chyb, užívají, aniž si to uvědomují, různých stereotypů. Pokud se vám je podaří odhalit, můžete správné odpovědi poznávat, i když otázkám vůbec nerozumíte. Pochopitelně jen málokdy máte záruku, že zkoušku budou připravovat stejní lidé jako loni; na většině středních škol však buď zkoušku připravují každoročně stejní lidé, nebo se úlohy vybírají stále ze stejné banky (seznamu) úloh; ostatně i na to se můžete v příslušné škole zeptat.

Zjistěte si, zda se v testech vyskytují neustále stejná témata ve stejném poměru (například u testu z matematiky každoročně jedna úloha z geometrie a dvě slovní úlohy apod.). Nevyskytují se každý rok úlohy na tutéž věc, tytéž „chytáky“? Pokud v úlohách vybíráte z nabídky odpovědí, jsou správné odpovědi rozloženy rovnoměrně [přibližně stejný počet (A), (B), (C), ...]?

Někdy lze správnou odpověď mezi nabídnutými poznat podle určitých náznaků. Dost často to bývá ze všech nejdelší odpověď či taková odpověď, která se jinak liší od ostatních, například jako jediná obsahuje sloveso, obsahuje cizí a odborná slova... Jsou-li dvě odpovědi blízko sebe a třetí vzdálená, pak to ta třetí většinou nebývá. Někdy můžete podle určitých náznaků naopak některou možnost

vyložit, např. pokud je odpověď gramaticky nesprávným pokračováním otázky nebo hovoří o něčem jiném, než na co se otázka ptá.

Dobry tip: Testy ze srovnávacích zkoušek Scio jsou typově shodné s testy, které se používají u přijímaček Scio

▪ Jak postupovat při zkoušce

Jestliže jste si o zkoušce zjistili, co se dalo, je třeba promyslet, jak při řešení testu postupovat tak, abyste vaše vědomosti a schopnosti uplatnili co nejlépe. Dosáhnete pak lepšího skóre než ten, který má stejné či lepší znalosti, ale nic si o zkoušce nezjistil a ani si nijak nepromyslel svůj postup při zkoušce.

Celková strategie

- pokud si můžete zvolit, v jakém pořadí budete řešit úlohy testu, zapamatujte si základní pravidlo: nejlepší je začít tou částí, kde za nejméně času mohou získat co nejvíce bodů, a na konec nechat to, co vyžaduje času nejvíce. Znamená to buď začít lehkou úlohou, na níž získáte sebedůvěru, anebo úlohou na téma, které máte v oblíbě a které ovládáte. Ve většině případů autoři testu zařazují na úvod lehkou úlohu, ovšem nedá se na to plně spoléhat. Tady můžete plně uplatnit to, co jste zjistili z cvičné verze nebo loňského zadání testu. V každém případě se tedy vyplatí na začátku testu věnovat chvilku na prohlédnutí celého testu a určení, kterými úlohami začnete. Pokud víte, že některou část umíte hůře než ostatní, rozhodně s ní nezačínajte, mohli byste ztratit cenné minuty. Nezačínajte ani s částí, kterou pokládáte za nejtěžší, při jejím řešení můžete znervóznět, což se vám ve výsledku může stát osudným.

Tipování při výběru odpovědi z nabídky

- většina zkoušek rozhodně není koncipována tak, aby průměrný účastník znal odpovědi na všechny otázky. Snadno se vám tedy může stát, že na otázku neznáte odpověď. Pokud jste si přesně zjistili, jak se zkouška boduje a jestli se za špatné odpovědi odečítají body, je třeba zvážit, kdy přesně se vám vyplatí správnou odpověď z výběru „tipnout“.

1. Pokud se odpověď vybírá z nabídky možností a za špatnou odpověď se body vůbec neodečítají, **bylo by velkou chybou nechat nějaké otázky nezaškrtnuté, i když nemáte ani nejmenší tušení o správné odpovědi.** S tipováním je dobré vyčkat až na závěr zkoušky, protože některé testy jsou tak špatně sestavené, že zadání některých otázek úplně prozradí (nebo alespoň napoví) odpovědi na otázky předcházející. Toho je třeba samozřejmě využít. Navíc někomu může tipování narušovat soustředění, protože mu stále nejdou z hlavy úlohy, které jen tak tipnul. Na hádání odpovědí je ovšem potřeba vyhradit dostatek času. Tipování může totiž při troše štěstí přinést cenné body. Nezapomínejte, že ze čtyř náhodných tipů (při čtyřech možných nabízených odpovědích) průměrně získáte jeden bod a nemůžete nic ztratit. Většinou se nechte vést vlastním instinktem a pokuste se určit nejlogičtější a nejvhodnější odpověď. Samozřejmě využijte i všech svých znalostí a zkušeností a hledejte, zda některé z odpovědí nedokážete vyloučit, hledejte souvislosti mezi zadáním a odpověďmi (teď vám také přijde vhod, co jste předem zjistili při studiu zkoušky).
2. Pokud se odpověď vybírá z nabídky možností a za špatnou odpověď se odečítají body, případně poloviny nebo čtvrtiny bodů, **je třeba dobře si spočítat, vyplatí-li se hádat, nebo ne.** Ve většině přijímacích testů na střední školy se ale body neodečítají, a tak je třeba odpověď tipnout u

všech nevyřešených úloh. Kupříkladu ve zkouškách společnosti Scio se ale vždy odečítá taková část bodu, že hádat se nevyplatí jen tehdy, když o úloze nevíte vůbec nic. Když ale můžete s jistotou vyloučit alespoň jednu z odpovědí jako chybnou, už se tipovat vyplatí. Výjimečně se můžete setkat se zkouškami, kde se za chybnou odpověď odečítá stejně, kolik lze za správnou získat. V takové situaci rozhodně nehádejte, naopak odpovědi zapisujte jen tam, kde jste si naprosto jisti. Zkušenost učí, že

3. většina z nás se přeceňuje, a tudíž odpovíte-li i tam, kde to „víte skoro jistě“, určíte více nesprávných než správných řešení a ztratíte cenné body.
4. Pokud odpověď tvoříte sami (např. máte vypočítat úlohu z matematiky a zapsat celý postup), za špatnou odpověď se obvykle nic neodečítá, naopak často se dávají nějaké body nebo jejich části i za neúplná řešení. V takovém případě je dobré ponechat si úlohy, kterým nerozumíte nebo které nedokážete vyřešit, na konec a pak se o řešení aspoň pokusit. Je to rozhodně lepší, než to rovnou vzdát, pokud vám ještě zbývá nějaký čas. V některých případech můžete dostat nějaké body i za nákres, zápis vztahu nebo část správného řešení. Využijte veškerý čas, který máte k dispozici!

Rychlost

- pokud víte, kolik času na test máte, jak bude test těžký a kolik má úloh, měli byste si předem určit, jakou rychlostí budete test vypracovávat. Když zjistíte, že máte spoustu času, je zbytečné pospíchat a zvyšovat tak riziko chyby. Naopak když dojdete k závěru, že test nemůžete stejně celý stihnout, je třeba pracovat rychle a obtížné úlohy přeskakovat. Ideální je získat cvičnou verzi, která má všechny parametry ostrého testu, a změřit si, jak dlouho trvá její vypracování. Pak snadno zvolíte ideální tempo. Při vlastní zkoušce je sice potřeba průběžně sledovat čas, rozhodně si ale nevypracovávejte podrobný rozpis, kolik času vám která úloha má zabrat, zbytečně byste znervózňeli.

Přeskakování

- spousta dobrých studentů neuspěje v testu, protože se „zaseknou“ u nějaké obtížnější otázky, kterou nemohou za žádnou cenu „rozlousknout“. Ztrácejí tím samozřejmě spoustu času, který by mohli využít na získání snadných bodů z lehčích úloh. I když se nakonec rozhodnou obtížnou úlohu neřešit, strašák nevyřešené otázky zůstává v jejich hlavě natolik zaklíněný, že udělají zbytečné chyby i v dalších částech testu. Proto je nezbytně nutné dodržovat následující pravidlo: **nevíte-li si s otázkou rady, přeskočit ji a dál řešit ostatní úlohy, jako kdyby se nic nestalo**. Až takhle projdete celý test a vyřešíte všechny jednodušší otázky, vraťte se k obtížnějším úlohám. Z těch se snažte opět nejdříve řešit ty, u kterých si myslíte, že máte šanci je vyřešit. Jestliže se dostanete do časové tísně, nezapomeňte těsně před koncem zbývajících odpovědí tipnout. Ovšem pozor, nesmí se vám stát, že zmateně „skáčete“ od otázky k otázce. Otázky čtete jednu po druhé, při prvním čtení vyřešte všechny jednodušší otázky, při druhém ty obtížnější, jen výjimečně vám zbude čas ještě na třetí čtení testu.

Systém značek

- ještě před testem je přínosné zamyslet se nad systémem značek, protože je dobré označovat si v průběhu testu otázky, abyste pak věděli, ke kterým otázkám se vrátit, jak jsou přibližně těžké apod. Značek k otázkám se dá vymyslet celá řada, jako např. „nepochopil jsem“, „zabere hodně času“, „chápu, ale potřebuje dopočítat“, „když zbude čas, ještě překontrolovat“ apod. Obvykle ovšem vystačíte s tím, že si budete odškrtnávat úlohy, které již máte vyřízeny (např. P), úlohy, kterými se již nebudete zabývat (např. O), a úlohy, ke kterým se ještě případně vrátíte (např. X). Ve vlastních značkách se musíte velmi dobře orientovat, abyste neztráceli čas a energii tápáním ve vlastním chaosu, před nímž vás právě značky mají ochránit. Nejlepší je systém značek zkusit ještě doma ve cvičné verzi. Nemáte-li cvičnou verzi k dispozici, vyzkoušejte si systém značek na jakémkoliv souboru úloh, například ve sbírce příkladů (nevpisujte ale značky do zapůjčených knih!).

▪ ...lehce na bojišti

Když jste si zjistili všechno, co jste mohli, a zodpovědně zvolili postup, můžete s klidem přistoupit ke zkoušce. I když máte všechno dobře promyšleno a zjištěno, rozhodně ještě nemáte vyhráno, ačkoliv jste na tom lépe než většina ostatních. Spíše naopak, můžete ještě hodně pokazit. Před zkouškou

dobře zkontrolujte, jestli máte všechno, co je na zkoušku potřeba. Tužky si neberte dvě, ale raději pět, budete mít dobrý pocit z toho, že ještě můžete někomu půjčit. Nezapomeňte gumu, tabulky, kalkulačku, nějaké občerstvení na přestávku. Zařídte se tak, abyste se nemuseli v průběhu zkoušky zabývat ničím jiným než zkouškou samotnou. Hlad, žízeň, zima, vedro, tlačící boty, dopisující propiska, návštěva zubaře těsně před testem nebo vidina vytoužené odměny, kterou jdete koupit hned po testu a jiné pozornost narušující události rozhodně k úspěchu nepovedou.

Když tedy konečně dostanete zadání, zkontrolujte si nejdříve, jestli odpovídá vašim předpokladům (i co se týče bodování jednotlivých úloh!), případně cvičné verzi. Když ano, všechno je v pořádku. Když ne, je potřeba rychle, avšak v klidu změnit předem vymyšlený postup, a to podobným způsobem, jak jste si ho určili před testem. Ztratíte sice trochu času, ale chvilkové zamyšlení před tím, než začnete úlohy řešit, vám rozhodně neuškodí. Naopak je to mnohem lepší než zpanikařit, zběsile listovat testem a skákat od otázky k otázce.

Při samotném řešení úloh je potřeba vyvarovat se zbytečných chyb, které vás okrádají o laciné body. Nepostupujte proto příliš rychle, zvláště jestliže očekáváte, že na test bude dost času. Velmi pozorně čtěte zadání, dávejte zejména pozor na negativní otázky (např. Které z následujících tvrzení není pravdivé? Co neplatí?). Zpozorněte zejména v těch případech, kdy vám otázka připadá směšně lehká. Je dost dobře možné, že jste přehlédli nějaký detail v zadání, který dává úloze zcela jiný rozměr. Stejně tak si dobře přečtěte zadání a uvedené možnosti u úloh, u kterých si myslíte, že jsou mimořádně těžké nebo že vůbec nechápete, jak byste na správnou odpověď mohli přijít. Opět jste mohli přehlédnout nějakou maličkost, která úlohu zjednodušuje, nebo jsou tři ze čtyř uvedených možností natolik scestné, že je můžete na první pohled vyloučit. Rozhodně se nikdy nenechte odradit otázkou, která je složitě formulovaná nebo jinak složitě vypadá. Takové otázky jsou totiž po důkladném přečtení zadání zpravidla velmi lehké.

Nikdy neopisujte. Je to pro vás totiž v drtivé většině případů nevýhodné. Jednak to u závažnějších testů skoro nejde, jednak vás to odvádí od testu samotného a jednak se může velmi dobře stát, že řešení, které sami neznáte, opíšete od člověka, který už je má sám špatně.

Pokud se již rozhodnete, co je správná odpověď (i když k tomu dojdete tipováním), své rozhodnutí ihned vyznačte na správné místo do testu nebo do záznamového archu, svůj zápis zkontrolujte a už se k otázce nevracejte.

Nakonec: nikdy nepodléhejte zbytečné panice. Může se stát, že nestačíte odpovědět na všechny otázky v testu. Když se vám to stane, nezapomínejte, že ostatní účastníci testu také asi všechny otázky nestihnou. Pokud jste daný čas využili dostatečně účinně, nemusíte se o výsledek bát.

Na závěr testu si vždycky nechte trochu času na kontrolu výsledků. I když bylo na test dost času a někteří účastníci už znučeně odcházejí, nedejte se zviklat a neznervózněte! Využijte všechn čas, ať si můžete být jisti, že nikde nemáte zbytečnou chybu a že máte všechny odpovědi vyznačeny tak, jak je předepsáno.

Pokud to podmínky a čas dovolují, poznamenejte si své odpovědi (nebo je pište přes kopírák). Také si opište otázky, které se vám zdají divné (špatně formulované, mají podle vás víc správných odpovědí, i když v daném testu má být pouze jedna, jsou v nich gramatické či stylistické chyby). To vám později umožní zajímat se o to, jaké podle autorů měly být správné odpovědi, porovnat je se svými a případně, pokud jste si jisti, že máte pravdu, hledat způsob jak dosáhnout nápravy. Je totiž mylné domnívat se, že všechny závažné testy jsou bezchybné. I v testech společnosti Scio, kterým je věnována profesionální pozornost a úsilí, se najdou chyby a chyby jsou i v přijímacích zkouškách na střední a vysoké školy.

▪ Shrnutí

Předem se dobře seznamte s typem testu.

Řešte nejdříve jednoduché úlohy a úlohy, které vám „sedí“.

Dobře si rozvrhněte čas.

Tipujte pokaždé, když je to výhodné.

Srozumitelně si označujte otázky, ke kterým se chcete vrátet.

„Nezasekněte“ se! Nebojte se obtížné nebo rozsáhlé úlohy za málo bodů přeskakovat.

Prostě vynaložte veškeré své úsilí a schopnosti k tomu, abyste z minima vytěžili maximum.

Vaše šance na úspěch se tak výrazně zvýší!

Pokud jste si vzali z této příručky ponaučení, nemusíte očekávat výsledky testu s obavami.

Naopak!

Přejeme vám mnoho štěstí a zdaru při zkouškách, které vás v blízké době čekají